

**ЗАКОН О ПОМОЋИ НЕВОЉНИМА У РАТУ И
ПРАВИЛНИК ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА,
1915**

*** * ***

**ZAKON O POMOĆI NEVOLJNIMA U RATU I
PRAVILNIK ZA IZVRŠENJE OVOG ZAKONA,
1915**

ЗАКОН
О
ПОМОЋИ НЕВОЉНИМА У РАТУ
И
ПРАВИЛНИК
ЗА ИЗВРШЕЊЕ ОВОГ ЗАКОНА

~~Уредба Министарства бр. 7848-161
1 јануара 1915 год.
Београд.~~

У НИШУ
ШТАМПАНО У ДРЖАВНОЈ ШТАМПАРИЈИ КРАЉЕВИНЕ СРБИЈЕ
1915

И. Др. 36322

У ИМЕ
ЊЕГОВОГ ВЕЛИЧАНСТВА
ПЕТРА I
ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ И ВОЉИ НАРОДНОЈ
КРАЉА СРБИЈЕ
МИ
АЛЕКСАНДАР НАСЛЕДНИК ПРЕСТОЛА

ПРОГЛАШУЈЕМО И ОБЈАВЉУЈЕМО СВИМА И СВАКОМЕ, ДА ЈЕ НАРОДНА СКУПШТИНА, САЗВАНА У ВАНРЕДАН САЗИВ ЗА 14 ЈУЛИ 1914 ГОДИНЕ У НИШУ, НА XIX САСТАНКУ 10 ДЕКЕМБРА 1914 ГОДИНЕ РЕШИЛА, И ДА СМО МИ ПОТВРДИЛИ И ПОТВРЂУЈЕМО

ЗАКОН

О

ПОМОЋИ НЕВОЉНИМА У РАТУ

који гласи:

Члан 1.

Старање о невољнима у рату дужност је државе. Организација овога старања и помоћи спада у надлежност Министра Унутрашњих Дела.

Члан 2.

Помоћ по овоме закону даваће се оним српским грађанима, који су услед ратних прилика остали без средстава за живот, а морали су по наредби власти или по сили прилика на-

пустити своја огњишта, као и онима који се нису исељавали или који би се понова у своја места становања вратили, али би њихова имаовина услед рата у тој мери оштећена била, да би им издржавање сопственим средствима било онемогућено.

Ова ће се помоћ давати и становништву, које би са непријатељеве територије избегло у Србију.

Члан 3.

Влада Краљевине Србије ће се за време рата старати да се благовремено одреде места из којих треба народ на време иселити, као и начин и распоред за повратак народа на своја огњишта.

У томе циљу војне станице, где ових има, државне, полицијске и општинске власти стараће се, да се исељавање и повратак народа кућама врши у поретку и у правцу за то одређеном. Оне су дужне да невољнима набаве успут и најпотребнију храну.

Члан 4.

Начелници војних станица и све државне и општинске власти оних крајева и места у која долазе избеглице морају ове истога дана распоредити првенствено по државним, окружним, среским, црквеним, манастирским и општинским па затим по приватним и другим зградама.

Члан 5.

Станови означени у члану 4 овога закона бесплатни су. Но ако који од избеглица тражи и од сопственика узме нарочити стан, дужан је да плати закупну цену која не сме бити већа од цене у редовним приликама.

Члан 6.

Помоћ за исхрану и огрев невољних у рату, поред помоћи од стране појединих општина, срезова и округа, чиниће држава из кредита одобреног на ратне трошкове. При ликвидацији рата дефинитивно ће се одредити на који ће се начин покрити издатци учињени на име ове помоћи.

Поред државне новчане помоћи, општинске и државне власти ће до суме од пет милиона динара реквизицијом набавити потребне животне намирнице, за исхрану невољних, исто тако и огрев, а издати признаницу лицима од којих је што реквирирано. Општинске и полицијске власти моћи ће реквизицију извршити само на територији своје надлежности. Веће набавке из земље и са стране и реквизицију са осталих територија вршиће комисија коју одреди Министар Унутрашњих Дела у споразуму са Средишним Одбором.

У колико се овим не мењају, одредбе закона о реквизицији вреде и у овим случајевима.

Цена реквирираним предметима биће она, коју одреди Министар Унутрашњих Дела са Средишним Одбором.

Све помоћи са стране које су без нарочите намене, предају се на употребу Средишном Одбору.

Да би општине, срезови и окрузи могли што брже испуњавати дужности предвиђене овим законом и овим чланом као и свима специјалним законима — изузетно и у време рата за овакве погребне могу се задуживати без одобрења Државног Савета. Потребне одлуке среских и окружних скупштина и општинских одбора биће пуноважне ако су донете једним гласом већине преко половине оног броја чланова општинских одбора и сил реских и окружних скупштина, колико их је

ван рата слободно изван војне дужности. Сви они, међутим, морају бити писмено позвани на седницу.

Таква задужења одобрава Министар Финансија, а општинска задужења имају се накнадно по свршетку рата поднети општинском збору на дефинитивно одобрење.

Ако би овакав зајам био на хипотеку непокретног имања или на залогу каквог прихода или приреза, онда хипотека или залога важе од дана пријаве суду без обзира на закон о мораторијуму.

Члан 7.

За организацију службе, надзор и контролу рада установљавају се: Средишни Одбор са седиштем у месту где је Влада, и за непосредно вршење послова месни одбори у свима општинама за које Средишни Одбор нађе да их треба установити.

Члан 8.

Средишни Одбор се састоји из десет чланова и толиког истог броја заменика. Њих бира Народна Скупштина.

Исти одбор израдиће правилник о томе како ће се и на који начин старати о невољнима, какве ће се књиге водити, по каквим документима чинити издатци и какав ће надзор и контрола над тим радом бити.

Он ће прописати и организацију месних одбора.

Тај правилник ће имати важности кад га одобри Министар Унутрашњих Дела.

Признанице издате по овом закону као и остале исправе ослобођавају се таксе по закону о таксама.

Члан 9.

Средишни Одбор и месни одбори одредиће цену животним намирницама, становима и осталим за живот потребним предметима, како би при набавци ових појединци били сачувани од прекомерног наплаћивања.

Члан 10.

Продавац намирница потребних за живот који за време рата буде исте продавао противно овоме закону и преко цена одређених, као и сопственик или закупца који би станове издавао преко одређене цене, биће кажњен са 10 до 30 дана затвора, или новчано од 50 до 300 динара у корист државне касе. Поред тога биће осуђен да врати купцу односно закупцу више наплаћени новац.

Казну ову изричу општинске, среске и окружне полицијске власти, како по службеној дужности, тако и на тужбу оштећеног. За пресуду су надлежне општинске власти по селима, а полицијске по варошима и варошицама. Противу пресуде оптужени и тужилац могу се жалити Министру Унутрашњих Дела у року и на начин, како је прописано полицијском уредбом. Одлука Министра Унутрашњих Дела извршна је.

Осуђен на затвор по овом законском пропису, ако је војни обвезник, издржаће казну по свршетку рата.

Писмена достава од најмање два члана Средишног Одбора сматра се као потпун доказ о постојању дела и кривичне одговорности оптуженога и власт је дужна изрећи казну у року од пет дана. Ова је пресуда извршна. У случају повратка казна ће се утројити и радња заштити за све време трајања рата.

Члан 11.

Сваки државни и општински орган, који се буде огрешио о одредбе овога закона, као и сваки орган општинске и полицијске власти, који буде лабаво и небрижљиво вршио дужности наложене му овим законом или правилником, који намерно буде кога неправедно казнио или кињио, или који према појединцима буде неједнако поступао, биће кажњени и то: државни чиновници одузимањем плате од 1—3 месеца, а општински часници од 50—500 динара, која казна, ако је не могу платити трећином свога имања, претвориће им се у казну затвора рачунајући пет динара у дан затвора.

Ову казну изриче Министар Унутрашњих Дела на тужбу ма које државне или општинске власти или Средишног Одбора, као и на тужбу заинтересованог приватног лица. Противу одлуке Министрове нема места жалби.

Члан 12.

Кривице по овом закону извиђају се и суде као хитне. Тужбе и жалбе не подлеже никаквој такси.

Члан 13.

Средишни Одбор, конституисан по решењу Министарског Савета од 10 новембра ове године Н.П.Бр. 5253, вршиће ту дужност до краја садањег рата.

Ако би који члан овог одбора дао оставку, или би се које место на други начин упразнило, место његово попуниће се по члану 8. овог закона.

Члан 14.

Закон овај ступа у живот кад га Краљ потпише, а обавезну силу добија кад се у »Српским Новинама« објави.

Препоручујемо Нашем Министру Унутрашњих Дела, да овај закон обнародује, а свима Нашим Министрима, да се о извршењу његовом старају, властима пак заповедамо да по њему поступају, а свима и свакоме да му се покоравају.

14 декембра 1914. год
у Нишу.

АЛЕКСАНДАР С. Р.

(М. П.)

Видео и ставио државни печат,
Чувар Државног Печата,
Министар Правде,

М. С. Ђуричић С. Р.

Преоседник
Министарског Савета,
Министар Иностранних Дела,

Ник. П. Пашић С. Р.

Министар Финансија,

Д-р Л. Пачу С. Р.

Министар

Просвете и Црквених Послова,

Љуб. М. Давидовић С. Р.

Министар Грађевина,

М. Драшковић С. Р.

Министар Унутрашњих Дела,

Љ. Јовановић С. Р.

Министар Правде,

М. С. Ђуричић С. Р.

Министар Војни,

арт. пуковник,

Рад. Бојовић С. Р.

Министар Народне Привреде

Д-р В. Маринковић С. Р.

ПРАВИЛНИК

За извршење Закона о помоћи невољнима
у рату прописан на основу чл. 8.
истога закона

Члан 1.

Право на ову помоћ имају она лица која се помињу у чл. 2. „Закона о помоћи невољнима у рату“.

Члан 2.

Помоћ се састоји:

а) У бесплатном давању стана, подвоза, грева, хране, лекова, лекарске помоћи, као и других потреба невољним грађанима у мери најпотребнијој за живот;

б) У давању привремених позајмица од стране државе оним грађанима, који нису рђавог имовног стања, али се евентуално због стицаја прилика налазе без новчаних средстава;

в) У давању прилике за рад и посао на јавним радовима: државним, самоуправним и општинским, или у посредовању за налажење рада и зараде преко нарочито за то створених органа и установа; и

г) У давању помоћи и субвенција приватним удружењима хуманог карактера, којима је циљ помагање невољнима, као што су сиротињске кујне, приватна склоништа за добоглице и т. д.

Ове помоћи непосредно указују месни одбори, осим помоћи у виду позајмица под б.

Месни одбори за новчану помоћ добијају новац од Министра Унутрашњих Дела непосредно или преко полицијске власти, а Министар потребне суме узима из кредита, који му држава ставља на расположење, распоређује их, извештавајући Средишни Одбор колико је где новаца послато.

Исто ће тако Министар Унутрашњих Дела распоређивати и потребне животне намирнице, које би се реквизицијом набавиле из земље, или куповином са стране. Министар Унутрашњих Дела извештаваће Средишни Одбор и о подели ових намирница.

Привремене позајмице даваће се имућнима без интереса с тим, да се позајмљена сума врати у року од шест месеци по демобилизацији српске војске. На позајмљене суме узимаће се признаница без таксе и спроводити Министарству Унутрашњих Дела.

Привремену позајмицу исплаћује месни одбор где буде живео или привремено становао молилац. Молилац ће молбу предати месном одбору, а месни одбор спроводи је с мишљењем Средишњом Одбору. Ако Средишни Одбор нађе да молиоцу треба дати позајмицу, он ће одредити суму, а молбу с решењем послати Министру Унутрашњих Дела на одобрење.

Ако Министар Унутрашњих Дела одобри позајмицу, предмет се враћа месном одбору за исплату.

Члан 3.

Пријава за тражење помоћи подносиће се усмено државној или општинској власти или месном одбору у местима где дотично лице са породицом буде упућено на становање.

Члан 4.

Свако лице, односно свака породица којој се помоћ одреди, добија легитимацију по којој помоћ прима за све време, докле им иста припада. У ову се легитимацију уносе сви потребни податци о личности молиочевој и његовој породици. Без ове легитимације никоме се помоћ не може одредити и свака се помоћ мора унети у легитимацију. Ову легитимацију добија молилац од власти или одбора оног места где је настањен, кад јој се за помоћ први пут обрати, и њу је дужан чувати. Више од једне легитимације једна породица не може имати.

Право на помоћ губи онај, који се послужи преваром према властима, или установама које помоћ дају.

Поред тога, таква лица биће кажњена по прописима кривичног закона.

Сем горњих случајева, право на помоћ губе и они, којима одбор с погледом на њихово раније занимање нађе какав рад и посао, који би им могао дати средстава за живот, а они се овог посла или рада неће да приме, или се приме па га без разлога напусте.

Члан 5.

Стан ће се давати само у натури, у ком ће се циљу избегли грађани од стране власти распоредити по реквирираним одељењима у кућама, по селима, варошицама и варошима, а првенствено у јавним зградама, које би се за то могле употребити.

Огрев ће давати у натури општине. Општинске власти као и појединци по њиховом одобрењу имају права на бесплатну сечу дрва у сеоским, општинским, манастирским, црквеним,

самоуправним и државним шумама за потребе сиромашних избеглица, а по упутству шумских органа, а где ових нема, реквизираће се у приватним забранима. Храна ће се давати такође у натури, али изузетно, где је то немогуће, и храна и огрев даваће се у новцу.

Члан 6.

У местима где се налази већи број избеглица и где је то могућно, основаће се народне кујне, које ће се одржавати средствима којима месни одбори располажу, а на рачун кредита који је одређен за издржавање свију избеглица у дотичном месту.

Члан 7.

Државне и општинске власти имају права да реквизирају како станове, тако и остале животне намирнице од оних, који их имају у тој мери да им још преостаје довољно за њихову личну и породичну потребу, водећи рачуна о томе, да се у тешким временима рата сви лични прохтеви пред општим интересима морају свести на минимум.

Ови реквизирани станови по чл. 5. закона о помоћи невољнима у рату бесплатни су. Ну, ако сопственик стана, уз стан изда добегломе постељне и друге кућевне ствари на послугу, може, ако хоће, од добеглог тражити новчану накнаду, која не може бити већа од обичне закупне цене тако снабдевена стана у нормалним приликама.

Члан 8.

Да би се пак избеглице сачувале од сопственика зграда, који су им у тешким приликама, а пре важења овог правилника, наметнули прекомерне закупне цене, власт ће по зва-

ничној дужности, а у споразуму са месним одбором, извршити најпре реквизицију станова, а одмах затим ревизију закупних цена, управљајући се при том одредбама чл. 5. закона и чл. 7. тач. 2. овог правилника. Реквизиција станова, и закупне цене по овој накнадној процени важиће за обе стране од 14. децембра ове године.

Члан 9.

Целокупним радом око исељавања избеглица и њихова размештања у позадини и повраћаја њиховим домовима, као помоћи невољнима у рату, руководи Министар Унут. Дела преко подручних му власти сходно § 27. Устројства Централне Државне Управе и „Закона о помоћи невољнима у рату,“ и преко месних одбора.

Члан 10.

Организацију службе, надзор и контролу рада врши Средишни Одбор од 10 народних посланика и толиког броја заменика (чл. 8 пом. зак.) са седиштем у месту где је Влада; а за непосредно вршење послова установљавају се месни одбори у свима општинама за које Средишни Одбор нађе да их треба установити, или чију ранију установу накнадно одобри.

Члан 11.

Средишни Одбор решава апсолутном већином гласова, кад присуствује најмање шест чланова (заменика) одбора. Он бира из своје средине председника, потпредседника, секретара и благајника. А секретара за сву преписку, као шефа канцеларијског особља и другог помоћног канцеларијског особља, поставља ван Одбора. Преписку одбора потписује председништво.

Средишни Одбор стоји у непосредној преписци са Г. Министром Унут. Дела и свима месним одборима.

О свом раду одбор води записник који сем председника и секретара потписују и сви чланови одбора, као и присутни заменици, кад замењују недошле чланове одбора.

Члан 12.

Заменици имају права да присуствују свима седницама и учествују у дискусији по свима предметима. Но у решавању могу учествовати и они заменици, који су позвани да замењују чланове који не могу присуствовати седници.

Заменици могу замењивати само оне чланове, којима су при избору за заменике одређени.

Члан 13.

Благајник Средишног Одбора рукује оним средствима што их приватне установе или личности ставе на расположење Средишном Одбору.

Средствима која округ, срез или општина одређују, рукују одређени по закону одговорни органи ових установа. Али трошење ових средстава стоји под контролом Средишног Одбора и Министра Унутрашњих Дела.

Члан 14.

Месни одбори састоје се из председника општинског суда или његовог заменика, једног месног свештеника, једног учитеља или учитељице ако ових у дотичној општини има и још најмање два грађанина, које одређују заједнички напред именована три члана одбора, од којих је један грађанин дотичне општине а други од одбеглица.

Онде где у општини нема ни свештеника ни учитеља, ова два или више одборника грађанина одређује општински одбор у седници, која је пуноважна са онолико чланова колико се у месту налази.

У среским и окружним местима у тај одбор улази срески односно окружни начелник као председник одбора.

Члан 15.

При организацији месних одбора по могућству учествоваће и по један изасланик Средишног Одбора.

Ко од чланова месног одбора чиновника не буде вршио своју дужност, или дужности се не буде примио, а разлоге не би Средишни Одбор за оправдане нашао, казниће се по чл. 11. закона о помоћи невољнима у рату.

Члан 16.

Месни одбори осим дужности чл. 2. овог правилника имају и ове дужности.

а) Да примају од стране власти упућене избеглице и смештају их одмах у станове;

б) Да се старају за њихову исхрану и остале потребе и ради тога врше потребне набавке и реквизицијом на својој територији. Ово важи и за све невољне у рату, па било да су се вратили кућама из збегова, било да нису нигде ни ишли, само ако су они ратом оштећени да без помоћи не могу живети;

в) Да одређују цену животних намирница, станова, хране и т. д. и да за све случајеве, где се грађани и сиротиња уцењују и глобе од стране појединих сопственика и продаваца, извештавају Средишни Одбор и да чине предлоге надлежним властима за казну;

г) Да с погледом на промене цена на тржишту одређују промену тарифе за све животне намирнице (чл. 9. закона);

д) Да воде тачан регистар избеглица и свих оштећених и невољних грађана у својој општини, од кога ће препис као и све доцније измене, саопштавати Средишном Одбору, како би овај одбор могао појединим ратницима или другим интересованим лицима дати податке о томе где се поједине избеглице налазе;

ђ) Да имућним грађанима од реквизиране хране дају одбори по куповној цени најнужнију количину хране за новац;

е) Да извршују све наредбе Средишног Одбора.

Члан 17.

Средишни Одбор може изаслати поједине чланове, да прегледају рад месних одбора и полицијских и општинских власти у колико се односи на старање о невољнима у рату.

Сваки такав члан добиће од Одбора легитимацију коју ће оверити Министар Унутр. Дела. Он ће о своме раду поднети извештај Средишном Одбору, а у хитнијим случајевима може се директно обратити Министру Унутр. Дела.

Ови ће изасланици добити од Министра Војног објаву, да могу употребљавати све војне возове, и да су им војне путне станице дужне стављати на расположење колски подвоз.

Члан 18.

Сва преписка између Средишног Одбора и појединих власти државних и општинских ићи ће преко Министра Унутрашњих Дела; а између Средишног Одбора и месних одбора преписка може бити непосредна.

Члан 19.

Сваки месни одбор имаће књигу благајне у коју ће уводити све што буде на име помоћи примио и издао. У местима где одбора не би било и док их не би било, књигу благајне водиће она власт, која се стара о помоћи.

Члан 20.

Издатци по књизи благајне важиће само на основу докумената. За издату помоћ у новцу биће пуноважан докуменат само списак по ком је новац издат и који мора бити оверен од стране целог одбора и потврђен печатом општинске или државне власти.

За остале издатке пуноважни су документи решење одбора о извршењу издатака и рачуни и признанице о извршеном издатку.

О храни набављеној куповином или реквизицијом или добивеној, водиће се магацинска књига. Књижење по овој књизи такођер ће се правдати документима. У ту ће се књигу уводити сав остали материјал који се буде набављао у корист избеглица. Исто тако водиће се и признанична књига у дупликату, од које ће се уникат признаница издавати са потписом целог одбора и печатом општинског суда или полицијске власти лицима код којих је што и по којој цени реквирирано, и колико износи сума плаћања за реквириране потребе.

Све књиге морају бити обележене једним бројем страна, прошивене и печатом полицијске власти потврђене.

Члан 21.

Досад учињени издатци завешће се у књигу благајне под датумом установљења. У њу ће се

увести и све до сада примљене суме. И ово се све има оправдати документима. Овако ће урадити и они начелници војних станица преко којих је до сад помоћ указана. И они ће своје издатке, у колико је то могуће, оправдати документима, или записником шта је и колико чега издато потписом благајника, магационера и оверењем начелника војне станице.

Члан 22.

У почетку сваког месеца дужни су сви рачунопологачи поднети извештај Средишном Одбору и Министру Унутрашњих Дела о примањима и давањима за прошли месец и о стању на крају месеца.

Члан 23.

По свршетку посла, дужни су сви рачунопологачи у року од 15 дана склопити дефинитивне рачуне и послати их Средишном Одбору и Министру Унутрашњих Дела на преглед, одобрење и издавање разрешнице.

Рачунопологач је цео месни одбор и они државни органи који су што по овом закону радили.

Преглед и одобрење рачуна и давање разрешнице рачунопологачу врши Средишни Одбор у споразуму са Министром Унутрашњих Дела.

Члан 24.

Средишни Одбор ће у року од месец дана по свима тим рачунима склопити дефинитиван рачун и поднети га Народној Скупштини ради прегледа, одобрења и давања разрешнице.

Тада ће се донети и одлука како ће се и од куда платити онима од којих је шта реквирирано.

За преглед поднетих му рачуна и за склапање општег рачуна, Главна Контрола ставиће Средишном Одбору потребан број рачуноиспитача на расположење.

Члан 25.

Општинске и полицијске власти могу реквизицију вршити у смислу члана 6. Закона о помоћи невољнима у рату.

Члан 26.

Окружни начелник, срески начелник, или општински суд, који врше реквизицију увек ће о томе донети претходно решење у коме се има назначити: шта се и од кога и ради које потребе има реквирирати. Свако такво решење означаће се у деловодном протоколу.

Члан 27.

На реквириране предмете издавање се сопственику дупликат признанице, а уникат остаће у признаничној књизи. У признаници се има словима назначити вредност реквирираног предмета. Признаницу потписује окружни односно срески начелник, или општински суд. Свака признаница има бити снабдевена нумером деловодног протокола и печатом дотичног надлежства.

Члан 28.

На крају сваког месеца, полицијске и општинске власти, које су реквизицију вршиле поднеће Министру извештај из кога има да се види: шта је, од кога је и у којој вредности реквирирано, и на шта су реквирирани предмети утрошени.

Члан 29.

На крају године или раније, ако се нареди, горепоменуће власти склопиће и послати Главној Контроли извештај о реквизираним предметима и њиховом утрошењу, који мора бити снабдевен са одговарајућим документима.

Члан 30.

Правилник овај може се мењати према потреби.

Од Средишног Одбора за помоћ невољних у рату 29 децембра 1914 године. СОБр. 1308, у Нишу.

Председник,

Мих. В. Илић

Секретар,

Светоз. К. Ђорђевић

П.председник,

К. А. Тимотијевић

Чланови:

Д-р М. Нинчић

Мих. Ј. Шкорић

Драгић Муцић

Мил. Ж. Јовановић

Бор. Ј. Поповић.

На основу чл. 8. Закона о помоћи невољнима у рату, потврђујем овај правилник.

П.Бр. 7611

29. децембра 1914 г.
у Нишу.

(М. П.)

Министар

Унутрашњих Дела

Љ. Јовановић С. Р.

Исх. Бр. 36322